Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

ССКП Өлөөннөөҕү райкомун уонна үлэһиттэр депутаттарын ороҕуоннаах Советын органа

Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 11 сыла
№ 79 (1052)
Алтыннаах
4
күнэ
СЭРЭДЭ
1967 сыл
Сыаната 1 харчы

Октябрь событиеларыттан фотодокумент

1918 сыллаахха Москваҕа саас рабочайдар Кыһыл Армия кәккәтигәр киирәәри суруттараллар.

ССТА фотохрониката.

Партийнай үөрэх дьылын бэлэмнээх көрсүөҕүҥ

ССКП Киин Комитетын Тезистәригәр „Партия коммунистары, ордук салайар кадрдары марксистскай-ленинскәй үөрәҕинэн сәбилээһини, нәһилиәнньә ортотугар идейнәй-иитәр үләни тупсарыыны биир бастакы суолталаах соругунан аалҕар“ диэн этилләр.

Үчүгэй тәрәәһиннээх уонна үрдүк идейнәй ис хоһоонноох партийнай үөрэх —ССКП хас биирдии чилиәнин, чилиәҥнэ кандидатын, биһиги бары салайар кадрдарбыт коммунистическай өйү-санааны иҥәриниләрин уонна кинилләр авангарднай оруолларын үрдәтии сүрүн усулуобуйатынан буолар.

Партийнай үөрэх саҥа систематынан үлэлээһин икки сылыгар партийнай пропаганда научнай төрүтэ тупсарылыннаҕ, кини күннээҕи практическай соруктары кытта сибээһэ кэҥээтэ. Бу сылларга ороҕуон маҥнайгы сүһүөх партийнай тәрилтәләрә марксизм-ленинизм сүрүн чаастарын: ССКП историятын, марксистскай-ленинскәй философияны, политическай экономияны үөрәтиинэн коммунистар системәлээхтик уонна дьулуурдаахтык дьарыктаналларын иһин балачча үләни тәрийәлләр.

Ааспыт үөрэх дьылыгар барыта 281 киһи партийнай үөрэх системәтинэн хабылыбыта, ол иһигэр 161 коммунистар үөрэммиттәрә. Пропагандистар Семенов Г.М., Иванов С.Х., Винокуров Д.И., о.д.а. партийнай үөрэх оскуолаларын тәрәәһиннээхтик уонна интәриәһинәй ис хоһоонноохтук занятиелары ыытан киниләргә сүктәриллибит әбәәһинәһи чиәстәәхтик толоробуттара.

Ол әрәәри урут да бәлиәтәммитин курдук сорох сирдәргә партийнай үөрэх оскуолаларын үләләрә билиҥни көрдөбүлгэ өссө да ситә әппиәттәәбәт, занятиеларын идейнәй таһыма намыһах.

Быйылгы үөрэх дьылыгар партийнай үөрэх системата оннунан хаалар. Бу күннәргә ороҕуон партийнай тәрилтәләрә саҥа үөрэх дьылын тәрийиинэ бүтәриэх уонна үөрәтии хаачыстыбатын тупсарыыга, тәрәәһиннээхтик быһаччы дьаһаллары ылыах тустаахтар. Партийнай үөрэх дьыла быйыл алтыннаах 16 күнүттэн Улуу Октябрь 50 сыла туолаары турдаҕына саҕаланар. Онон политическай үөрэх хаһааҥнытааҕар да үрдүк тәрәәһиннээхтик барыахтаах уонна бары партийнай тәрилтәләр үләләрин салгыы тупсарыыга көмөлөһүөхтәәх.

1967-68 сыллаах партийнай үөрэх маннык схеманан тәриллиэ. Орто үөрәҕә суох коммунистарга начальнай политшкола 1-2-3 сыллаах программанан, оттон бәлэмнээх коммунистар марксизм-ленинизм төрүттәрин үөрәтәр оскуола 1-2-3 сыллара үләлиэхтәрә. Кыра, начальнай үөрэхтээх әдәр коммунистары уопсай үөрэҕириилэрин үрдәтәллэригэр партийнай тәрилтәләр кыһаллыах уонна усулуобуйаны тәрийиэх тустаахтар. Ханнык әрэ биричиинэнэн начальнай политшкола икки сыллаах программатын үчүгэйдик иҥәриммәтэх коммунистары 3 сыллаах программанан үөрәтиэххэ сөп.

Бары оскуолалар быйыл да 48 чаастаах программанан үләлиэхтәрә. Үөрэх календарнай былаанын ССКП райкомун партийнай сырдатыыга кабинета оҥорон биирдии партийнай тәрилтәләргә ыытыаҕа.

Партийнай тәрилтәләр учуокка турар коммунистара идейнәй-теоретическай таһымнарын үрдәтиилэригэр кытаанах партийнай көрдөбүлү туруоруох тустаахтар.

Партийнай тәрилтәләр партийнай үөрэх чуолкай бәрәәдәктәәх, биир анаммыт күҥнэ, чааска занятиелар ыытыллалларын хаачыйыахтаахтар. Маны таһынан партийнай оскуолаларга сөптөөх дьиэнэн-уотунан хааччыйыарга болҕомтону ууруох тустаахтар.

Партийнай тәрилтәләр Улуу Октябрь 50 сылын хайҕаллаах юбилейын сылыгар партийнай үөрэх занятиелара үһүлүччү тәрәәһиннээх, теоретическай таһымнаах буолуулларын ситиһиэх тустаахтар.

П. ВАСИЛЬЕВА,
ССКП райкомун партийнай сырдатыыга кабинетын сэбиэдиссэйэ.

Сир маҥнайгы аргыһа таһаарыллыбыта 10 сыла туолла

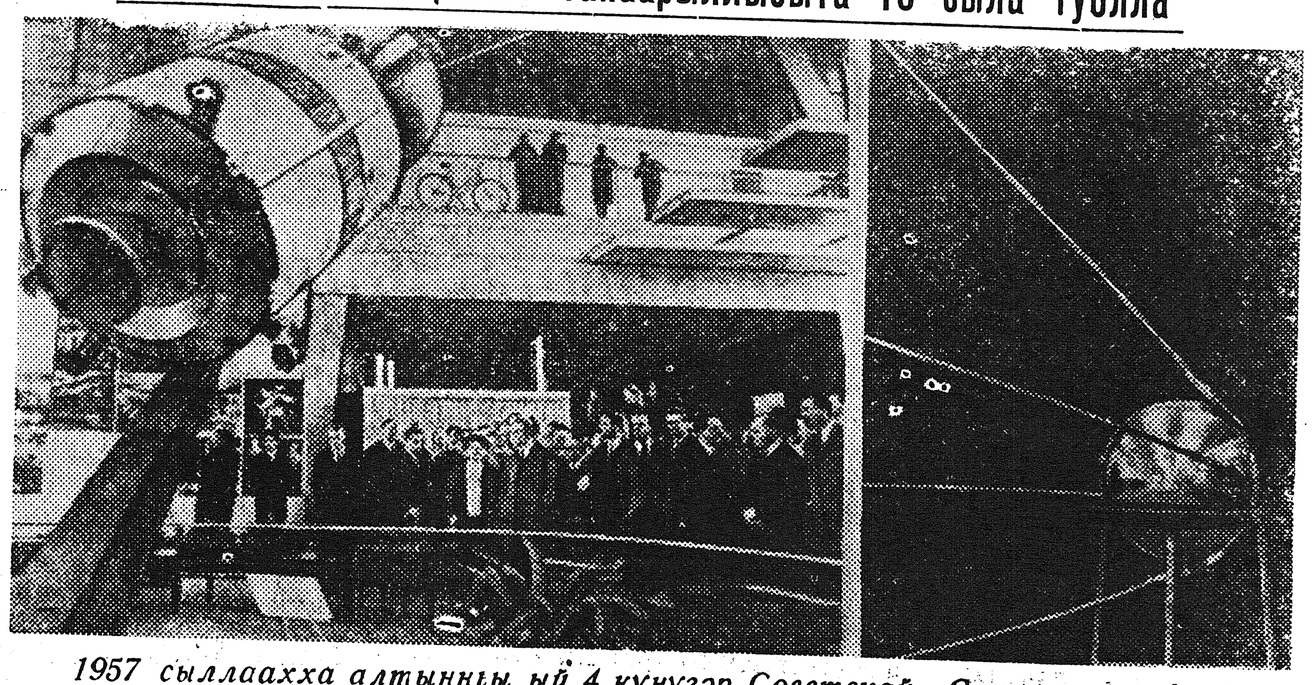

1957 сыллаахха алтыннаах ый 4 күнүгэр Советскай Союзка аан дойдуга аан маҥнайгы Сир искусственнай аргыһын ыытыллыбыта. Ити курдук космоһы үөрэтии саҕаламмыта. Онон советскай дьоннор бу улууканнаах научнай хорсун быһыы аан маҥнайгы пионердарынан буолбуттара. Онтон ыла 10 сыл ааста. Ити кэм устата биһиги космическай техникабыт сүрдээх түргэнник сайынна, ол түмүгэр саҥа сүүнэ суолталаах боруобалааһыннар оҥоһулуннулар. ССРС бу уобаласка ситиһиилэрэ бары дойдуларга киэҥник биллэр уонна мэлдьитин улахан интэриэһи ылар.

ПАРТИЯ КЫҺАМНЬЫТЫГАР АЙЫМНЬЫЛААХ ҮЛЭНЭН ЭППИЭТТИЭҔИН!

Партияҕа уруй-айхал!

Соторутааҕыта ССКП Киин Комитетын Пленума буолан ааспыта, онно биһиги хаан-уруу партиябыт советскай норуот олоҕун уйгутун салгыы тупсарар дьаһаллары ылла. Ол курдук Үһүк хотугу олохтоох дьоннор олохторун тупсарыыга саамай сүрүн болҕомтоно уурулларбутуттан ордук үөрэбит, Улуу Октябрь 50 сыла туолар улууканнаах юбилейын көрсө итинник улахан уларыйыы тахсыбытын иһин биһиги совхоз Харыйалаахтаабы отделениетын рабочайдара радиоттан истэн уонна киин, республика хаһыаттарыттан аҕаан улаханнык астынныбыт, хаан-уруу партиябыт уонна Советскай правительствобыт Үһүк хотугу кыра норуоттар олохторугар мэлдьитин аҕалыы кыһанарыттан ордук өрө көтөҕүллэн туран, ити аҕалыы кыһамныыга биһиги да иэскэ хаалбат курдук, быйылгы юбилейдаах дьылга охсуулаах үлэнэн эппиэттиэхпит диэн коммунистическай партияны бигэтик эрэннэрэбит!

Н. АНДРЕЕВ,
совхоз Харыйалаахтаабы отделениетын рабочайа.

Саная күүрэр, сүрэх үөрэр!

Биһиги Ийэ дойдубут бэйэтин үйэ аҥардаах юбилейын үөрүүлээхтик бэлиэтиирэ аҕыйах хонук хаалла. Хас биирдии киһи бу историческай күнү үлэтигэр, олоҕор ситиһиилээхтик көрсөргө дьулуһар. Төрөөбүт дойдубут араас муннуктарыттан үөрүүлээх сурахтар кэлэллэр.

Соторутааҕыта хаан-уруу Коммунистическай партиябыт Пленума буолан ааста. Пленум Советскай норуот олоҕун-дьаһаҕын салгыы тупсарар туһунан боппуруоһу көрдө. Бу—норуот олоҕор партия, Советскай правительство аҕалыы, итии кыһамныыларын биир чаҕылхай туоһута. ССКП КК Пленумун уурааҕын совхозпут әдәр ыччаттара итиитик биһириилләр. Киниләр коммунистическай общественны тутууга саҥаттан саҥа кылааттарын килләрсэр туһугар бигэ сорук туруорунналар.

—Партияҕа барҕа махтал. Саная күүрэр, сүрэх үөрэр. Үһүк хотугу норуоттар олохторун уйгута өссө чэлгийэ сайдарыгар биһиги бэйэбит әдәр ааспыт әрчимин аныахпыт,—диилләр киниләр.

С. НИКОЛАЕВ,
совхоз комсомольскай тәрилтэтин секретара.

Махтал-баһыыба этэбит!

Мин үрдүк үөрэҕи бүтэрэн бэйэм төрөөбүт ороҕуоммар үлэлээн әрэбин. Быйылгы юбилейдаах дьылга үлэбин саҕалаабыппыттан улаханнык үөрэбин. Хаан-уруу коммунистическай партия Киин Комитетын Пленума Советскай норуот олоҕун уйгутун салгыы тупсарар дьаһаллары ылбытыттан үөрүүм өссө улаатта. Партия ордук биһиэхэ саҥа үлэһиттэргэ улахан чэпчэтиилэри оҥордо. Партия, правительство ити таһаарбыт уураахтарыгар эппиэттээн биһиги әмп үлэһиттэрэ өссө таһаарылаахтык үлэлиргэ соруктанабыт уонна партия Үһүк хотугу олохтоох кыра норуоттар олохторугар аҕалыы кыһамныытын иһин махтал-баһыыба этэбит!

В. ГРИГОРЬЕВ,
ороҕуоннаҕы балыыһа кылаабынай врача.

Советскай Армия билиҥҥи олоҕо

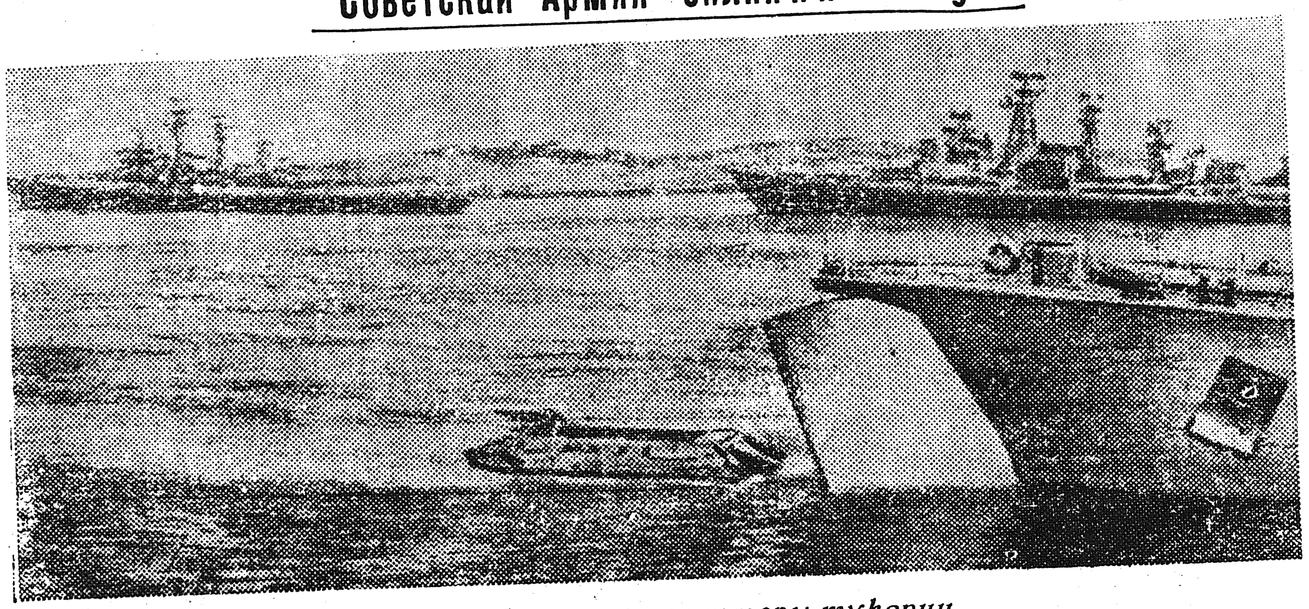

Десантнай хараабылтан бронетранспортеры түһэрии.

ССТА фотохрониката.

Кырачаан от арыгыттан эмтиир

Бу от дьиҥнээх аата плаун—баранец. Арангастыҥы күөх дьүһүннээх, сорох ардыгар саһарымтыйан көстөр, икки—алта сантиметр үһүннээх, сороҕор уон сантиметрга тиийэр от. Сэбирдэхтэрэ хоччоххойдор, балачча халыҥнар, кытылара эрбии тиийбин курдук сарымтахтардаах. Оттон үк диэки эттэ сымыт курдук бөкүүк. Бу от ССРС үһүк хотугу өттүгэр, тыа зонатыгар, Москва анныгар, Кавказ, Орто Азия уонна Карпат хайаларыгар үүнэр. Кини дьикти-свойствотын туһунан маҥтан алларааа матырыйаалтан аҕыс ыстатыа.

„Хаһан даҕаны ааспат-арахпат буор иһээччи буолбут дьоннору әмтәән кәбиһәр оннук от баар диэн әтәлләрә, ама, кырдьык буолуо дуо?“ Маннык ис хоһоонноох суруктар кәлин әҥгә „Сельская жизнь“ хаһыат редакциятыгар уонна әмтәәх үүнәәйиләри үөрәтәр Бүүн Союзтаабы институкка ороҥу соруу әлитәлиир буоллулар. Бу ким әрә көлдьүргәән ыталыыр суруктар буолбатахтар.

Алкоголизм бары оҥорор буортуларын киһи даҕаны сиппәт. Ону әмтәән суох оҥорон кәбиһәр даҕаны олус уустук. Ол иһин арыгы иһәр үгәһи бәйә тардынан тохтотон кәбиһәрә, ыныырык үөҥнә әмнәриини бәйә тохтоторо, ол быдан ордук. Оттон кыайан көнөрүллүбәт кыахтаммыт буоллун, бастаан биирдии үрүүмкәни амсайар үгәс кәлин ыарыыга кубулуйбут буоллун, оччоҕо сорох түбәлтәләргә кырдьык биир дьиктилааҕай от көмөлөһүөн сөп. Ол от аата—плаун-баранец. Киһи хараҕар быраҕылла түспәт, кырачаан от, ол гынан баран кини төрдө-ууһа бәрт ыраахтан. Ол туһунан аллара кәпсиәхпит.

ССРС-ка биһиәхә плаун-баранец сиинэ хотугу дьоммут олохторун - дьаһахтарын, үләләрин-хамнастарын, киниләр сайдыыларын уонна сынньалаҥнарын, айылҕа кәрә-бәлиә көстүүләрин көрдөрөр сорук турбута. Киирбит үләләр үксүләрә ити көрдөбүлгә әппиәттиилләр.

Киирбит үләләри комиссия сыаналааһынын быһыытынан I-гы миәстәни Казыханов В.А. үләләрә, II-ис миәстәни Семенов Б.Г. үләләрә, III-үс миәстәни Эверстова М.Д. үләләрә ыллылар. Оттон Григорьев Х.А. үләләрә үчүгәйинән сыаналанна. Киниләр комсомол райкомун уонна культура отделын грамоталарынан, сыаналаах бәләхтәринән наҕараадаланнылар. Бу быыстапка ордук тәрәәһиннәах буолуоҕун тыа нәһилиәктәриттән үлә киирбәтәҕә уонна оройуон киинин олохтоохторуттан кыттыахтаах дьон үләләрин килләрбәтәхтәрә ордук хомолтолоох.

Инникитин ыытыллар мероприятиеларга барыларыгар нәһилиәнньә активнайдык кыттар буолара әрәйилләр.

А. ХРИСТОФОРОВ,
райсовет культураҕа отделын инспектора.

ФОТОВЫСТАВКА ТҮМҮКТӘРӘ

Соторутааҕыта культура оройуоннааҕы дьиәтигәр әдәр специалистары кытары көрсүһүү биәчәрә буолааста. Биәчәр балайда үчүгәй тәрәәһиннәәхтик атаарылынна, әдәрдәр оонньоотулар-көрүләәтиләр. Ити биәчәргә хоһулатан самодеятельнай фотографтар үләләрин быыстапката көрдөрүлүннә. Бу быыстапканы комсомол райкома уонна культура отдела тәрийбиттәрә. Быыстапкаҕа барыта 150-ча әкспонат киирдә. Фотографтар иннҥиләригәр балаһыанньа быһыытынан, биһиги хотугу дьоммут олохторун - дьаһахтарын, үләләрин-хамнастарын, киниләр сайдыыларын уонна сынньалаҥнарын, айылҕа кәрә-бәлиә көстүүләрин көрдөрөр сорук турбута. Киирбит үләләр үксүләрә ити көрдөбүлгә әппиәттиилләр.

Киирбит үләләри комиссия сыаналааһынын быһыытынан I-гы миәстәни Казыханов В.А. үләләрә, II-ис миәстәни Семенов Б.Г. үләләрә, III-үс миәстәни Эверстова М.Д. үләләрә ыллылар. Оттон Григорьев Х.А. үләләрә үчүгәйинән сыаналанна. Киниләр комсомол райкомун уонна культура отделын грамоталарынан, сыаналаах бәләхтәринән наҕараадаланнылар. Бу быыстапка ордук тәрәәһиннәәх буолуоҕун тыа нәһилиәктәриттән үлә киирбәтәҕә уонна оройуон киинин олохтоохторуттан кыттыахтаах дьон үләләрин килләрбәтәхтәрә ордук хомолтолоох.

Инникитин ыытыллар мероприятиеларга барыларыгар нәһилиәнньә активнайдык кыттар буолара әрәйилләр.

А. ХРИСТОФОРОВ,
райсовет культураҕа отделын инспектора.

Плаун—баранец сиинэ, муохтаах тыалар истәригәр, хайалаах сирдәр хочолоругар уонна туундара муоҕунан саба бүрүллүбүт тумаларыгар үүнәччи. Бу үүнәәйи биһиги дойдубут үһүк хотугу өттүгәр Кольскай тумуһахтан Чукоткаҕа уонна Камчаткаҕа диәри үүнәр. ССРС тыалаах зонатыгар уонна Москва анныгар әмиә булуохха сөп. Орто Азия, Кавказ, Карпаттар хайаларыгар уонна ити хайалар хочолоругар плаун-баранец әмиә олохсуйбут.

Билигин бу от төрдүнүүһүн туһунан аҕыйах тыл. Киниэ плауннар барыларын да көрүәтә өлөн-сүөн әрәр үүнәәйи, сиргә былыыр-былыр баар буола сылдьыбыт сүүнәрдаах маҥтар урдустара. Сүүһүнэн тыһыынча сыл анараа өттүгәр, сир сайдыытын таас чох үөскүүр кәмиҥәр, плауннар лепидодендроннар диэн аатанар 30 метргә тиийә үрдүктәах уонна 2 метр кәриҥә суоннаах улууканнаах мастар әтиләр, олор былыргы үйәтәәҕи иһирик халыҥ тыаларга саамай сүрүн боруода әтиләр. Коломиттары (билиҥҥи боруулар өбүгәләрин) кытары лепидодендроннар таас чох дьапталаҕаларыгар дьаралык ойуу буола түһэн хаалбыттара билиҥҥә диэри көстөллөр.

Оттон лепидодендроннар аныгы көлүөнәләрә—билиҥҥи плауннар киһи билбәт гына наһаа уларыйан хаалбыттар. Сир историятыгар аныгы плауннар тиһэх үйәләрин муохха буккуллан „олороллор“. Плаун-баранец билигин мутукчалаах ойуурдарга дәләйдик үүнәр соҕооччу курдук көрүҥнәәх плауннары кытары хайа әрә өттүнэн ырааҕынан уруурбалар.

Кәлин сылларга советскай ученайдар плаун-баранецка улахан болҕомтолорун уурдулар. Химик В.Г. Островерхов бу үүнәәйи умаҥылыбыт күлүттэн 23 суол тус-туһунан микроәлементәри булбута. Ону таһынан кутуйах тоорохойун сыта сыттаах алкалоидтар ылылыбыттара. Ханна баҕарар үүммүт плаун-баранец әмтәәх үүнәәйи буолара быһаарылыбыта. Арай кини туундараҕа үүнәр әрә представителләрә ол әмтәрин күүһә мөлтөх, быдан әлбәҕи ыллахха әрә туһалыыллар.

(Бүтүүтә бэчээттэниэ).

Техникаҕа халаатынайдык сыһыаннаһаллар

Биһиги отделениебытыгар сорох техникаҕа үләләччиләр техникаҕа халаатынайдык сыһыаннаһаллар. Ордук уу мотордара атыылаһыллыбыттара бәрт сотору буолаат туһаларыттан тахсаллар. Быйыл сайын бәрәбиәс (өрүс уҥуор-маҥаар дьону таһааччы) Иванов А.В. аанньа үләләәбәтәҕә. Ол түмүгәр кәләәччи-барааччы дьон улаханык әрәйдәннә, оттон оскуола оҕолоро уруоктарыгар хойутаан тахсар чахчылара таһаарылынна. Түмүгәр итирә-итирә мотуорунан көтүтән Л-13 маркалаах мотуорун алдьатан кәбистә. Хата ол алдьаммыт мотуору Христофоров Х.Н. оҥорон үләләтән абыраабыта.

Техникаҕа халаатынайдык сыһыаннаһар дьоннорго отделение салалтатын, совхоз дирекциятын да өттүттән сәмә-суҥха оҥоһуллубат, алдьаныах алдьаммытын курдук көрөллөр быһыылаах. Ол түмүгэр урукку үләләәбит бәрэбиәстәр мотуордарын алдьата-алдьата атахха бэлэрэн испиттэрэ. Көр, ити курдук техникаҕа халаатынайдык сыһыаннаһаллар.

Кәләр өттүгәр техника соруогун толору сырытынарбакка алдьаталыыр дьону сөптөөх буруйга-сәмәтардар уолдьаста.

И. НИКОЛАЕВ,
Харыйалаах.

РЕДАКЦИЯҔА суруктар

Урал өҥ-бөйөҥ туустара

Пермскәй уобалас. Үөһээ Камскайдааҕы калийнай комбинат туустара сабардаан сытар. Кини саһыынча квадратнай километр иэннээх сир минеральнай сырье аан дойдутааҕы саппааһын үс гыммыттан биирдигэр тэҥнэһэр. Сир үрдүттэн чугас сытар буолан арҕаа Урал оройуона чэпчэки калийнай уоҕурдуулары ыларга ордук кэскиллээҕинэн сыаналанар.

Өссө отутус сылларда аахха манна Соликамскайдааҕы калийнай комбинат тутуллубута. Бу химическэй промышленноһын аан маҥнайгы комбинат сирдэрэ 2 тыһыынча квадратнай километр иэннээх сир минеральнай сырье аан дойдутааҕы саппааһын үс гыммыттан биирдигэр тэҥнэһэр. Сир үрдүттэн чугас сытар буолан арҕаа Урал оройуона чэпчэки калийнай уоҕурдуулары ыларга ордук кэскиллээҕинэн сыаналанар.

Өссө отутус сылларда аахха манна Соликамскайдааҕы калийнай комбинат тутуллубута. Бу дойдуттан эмтэ. Сэрии кэннинээҕи сылларга Березникаҕа тутуллубут сүүнэ улахан калийнай комбинат үлэлиир. Оттон тутааччылар хайыы-үйэҕэ иккис Березникаҕы комбинаты тутан эрэллэр. Уочаракка үһүс уонна төрдүс тутуллаллара күүтүллэр...

Снимокка: Березникатааҕы калийнай комбинат руднигын механизированнай учаастагын үлтү көйүлүбүт сириттэн руданы бэйэлэрэ хаамар влгоннарга тиэйии.

ССТА фотохрониката.

Редактор Г. М. СЕМЕНОВ.

РЕДАКЦИЯ ААДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөөн бөһүөлэгэ, Октябрьскай уулусса 16 №-рэ. Телефон—51

Өлөөн оройуонунааҕы типография Тахсар ахсаана 426 Сакааһын №-рэ 79